

Пархоменко А.О., курсант
Науковий керівник –
к.ю.н., доц. **Перепьолкін С.М.**,
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СВОБОДА СЛОВА В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПРАКТИЦІ

З проголошенням Україною незалежності та визнанням її самостійним суб'єктом міжнародного права питання визнання загальнолюдських цінностей в межах її території стало одним з найбільш актуальних у її внутрішньодержавній політиці. Особливу увагу було звернено на забезпечення права на свободу слова, яке, як вважають різні представники правової доктрини, є фундаментальним та одним з найголовніших для розбудови демократичної держави. Варто зазначити, що принцип свободи думки і слова, вільного вираження своїх поглядів і переконань знайшов своє відображення в низці міжнародних нормативних актів, а також у деяких законах України, а найголовніше – в статтях Основного Закону нашої держави. Однак, наразі, в Україні існує проблема його гарантування, яка виражається, головним чином, у втручанні в діяльність засобів масової інформації. Тому досліджувана нами тема на сьогоднішній день є актуальною та потребує додаткового обговорення.

Отже, зміст права на свободу слова закріплено в різних міжнародно-правових актах, зокрема в ст. 19 Загальної декларації прав людини 1948 р., в якій зазначено, що кожна людина має право на вільне виявлення своїх переконань, тобто право на свободу безперешкодного дотримання своїх переконань та свободу шукати і поширювати інформацію будь-яким чином [1]. Аналогічні положення можна бачити також в ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права та інших міжнародно-правових актах.

Що ж до законодавства України, то досліджуваний нами принцип знайшов своє відображення в ст. 34 Конституції України, в якій зазначено, що кожному громадянину гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань, на вільне зберігання, використання та поширення інформації [2].

Варто зазначити, що Конституція України та інші закони, а саме Закон України «Про телебачення і радіомовлення», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» мають положення про заборону цензури в Україні, але правові обмеження в прояві свободи слова все одно зберігають-

ся. Обмеження прояву власної думки встановлюється насамперед з метою забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності, забезпечення охорони громадського порядку, з метою запобігання розголошення конфіденційної інформації [3].

Однак, незважаючи на достатній рівень правового регулювання свободи слова в Україні, то її рівень з конкретним проміжком часу постійно змінюється, що можна простежити з кожним приходом до влади нової правлячої верхівки. Відповідно до цього можна навести статистику правозахисної організації Freedom House, яка зазначила, що Україна отримала всього 59 балів та посіла 130 місце за рейтингом свободи слова. Також вона відзначає, що рівень свободи слова в Україні оцінюється як частково вільний у зв'язку з погіршенням соціальної та економічної ситуації. Крім цього, необхідно звернути увагу на те, що серед пострадянських країн до частково вільних країн відносять також ще Молдову та Грузію, але в них рейтинг кращий, а інші країни пострадянського союзу відносяться до таких, в яких рівень свободи слова оцінюється як невольний [4].

Прикладом обмеження свободи слова в Україні може бути арешт в 2015 році українського журналіста Руслана Коцаби, якого обвинуватили в державній зраді за те, що він поширював в Інтернеті заклики до громадян відмовитися від мобілізації. Цей арешт Українська Гельсінська спілка з прав людини та міжнародна організація Amnesty International, а також інші організації з захисту прав людини назвали «переслідуванням за політичними мотивами». Та висловили свої думки з приводу того, що такий арешт є непропорційною реакцією держави та порушує право на свободу. Це яскравий показник того, що в нашій країні кожного журналіста або громадського діяча може бути обвинувачено у державній зраді за висловлювання, які суперечать політичним переконанням правлячої еліти [5].

Також наразі в Україні, посилаючись на ведення інформаційної війни, мають місце обмеження, пов'язані із заборонаю перегляду російських фільмів та серіалів, ознайомленням зі змістом багатьох книг тощо. Спеціально для цього в Україні було створено Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі. Разом з тим, вищезазначені приклади обмеження свободи слова в Україні не розкривають усіх проявів порушення цього права.

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити висновок, що поняття свободи слова є нестійким, тобто змінюється в залежності від часу. Наприклад зі зміною влади та правлячої верхівки змінюються також і межі свободи слова. Наразі в Україні встановлено демократичний правовий режим, а для подальшої розбудови держави, в якій пріоритетним напрямком визнаються права та свободи людини необхідне чітке регулювання відносин свободи слова у встановленому законодавством порядку. Наразі в Україні з цим існує проблема, тому вивчення цієї теми є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Бібліографічні посилання:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята та проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10 грудня 1948 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конституція України від 28 червня 1996 року: станом на 30 вересня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №1-рп/2016.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 17 липня 1997 р. // Офіційний Вісник України. – 1998. – № 13. – С. 270–302.
4. Чому Україна падає в міжнародних рейтингах свободи слова? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iac.org.ua/chomu-ukrayina-padayev-mizhnarodnih-reytingah-svobodi-slova>.
5. Правові межі свободи слова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/law/2c0b65625a3ac69a5d43a89521306c26_0.html.

Pozhydayeva I. I., student

Research advisor –

Dr of law, prof. **Havrylenko O.A.**,
professor of International and European
Law Department, Law Faculty

*(the Kharkiv National University
named after V. N. Karazin)*

**PROHIBITION OF TORTURES IN CONDUCT OF PROCEEDINGS
VERSUS UKRAINE BY EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

An absolute prohibition of tortures is an imperative rule of law which European Court of Human Rights (ECHR) always underlines and considers as a fundamental principle of democratic society. This principle is mentioned in such sources as General Declaration of Human Rights 1948 (article 5), in the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. According to Article 1 of this Convention the term "torture" means any act by which severe pain or suffering, whether physical or mental, is intentionally inflicted on a person for such purposes as obtaining from him or a third person information or a confession, punishing him for an act he or a third person has committed or is suspected of having committed, or intimidating or coercing him or a third person, or for any reason based on discrimination of any kind, when such pain or suffering is inflicted by or at the instigation of or with the consent or acquiescence of a public official or other person acting in an official capacity [1]. But the core source of human rights protection on European territory is European Convention on Human Rights 1950. Article 3 of this convention foresees that no one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment [2, p. 6]. But if there is a purpose to find a violation of